

1. Návrhy na udelenie Ceny PSK:

1.1.	Mgr. Eva Zacharová, Prešov	dirigentka
1.2.	Gréckokatolícka charita Prešov	
1.3.	Mgr. Anna Gdovinová	folkloristka
1.4.	Ján Terazčák	tréner a publicista
1.5.	Ladislav Harvan	športový funkcionár
1.6.	Samuel Andrejčík	športovec
1.7.	Mgr. Ladislav Škantár a Mgr. Peter Škantár	športovci
1.8.	Mgr. Juraj Minčík	tréner
1.9.	Prof. PhDr. Pavel Stekauer, DrSc.	pedagóg
1.10.	MUDr. Jozef Chovanec	lekár
1.11.	Monika Kandráčová	speváčka
1.12.	PhDr. Nora Baráthová	historička

2. Odôvodnenie návrhov

2.1. Navrhovaný: Mgr. Eva ZACHAROVÁ , Prešov – dirigentka

Navrhovateľ: PhDr. Štefánia Migašová, bývalý člen speváckeho zboru Máj

Mgr. Eva Zacharová sa narodila 7. 7. 1940 v Prešove. Na Vyššej pedagogickej škole v Prešove absolvovala štúdium odboru slovenský jazyk – hudobná výchova (1959). Pôsobila ako učiteľka základnej školy Konštantínova 5, neskôr Kúpeľná v Prešove. V rokoch 1994 – 2005 bola odbornou asistentkou na Katedre hudby FHPV Prešovskej univerzity. Už od roku 1960 pracovala s detským školským speváckym zborom Máj, ktorý sa prezentoval z rámci bývalej ČSSR. V roku 1976 založila mimoškolský Prešovský detský spevácky zbor, ktorý reprezentoval SR na domácich i medzinárodných súťažiach s výborným umiestnením (Arezzo, Cantonigros, Debrecen, Halle) a premiérovu uvádzal novú slovenskú tvorbu (Szeghyová, Hrušovský, Hatrík, Cón a i.). V rokoch 1989 – 1996 viedla košický miešaný spevácky zbor Collegium technicum (1992: 2. miesto na IFAS v Pardubiciach, na Akademickej Banskej Bystrici 2x 1. miesto a titul laureát, 1996: na Slávnostiach zborového spevu V. Adamca cena za najlepší výkon). Premiérovala viaceré skladby slovenských skladateľov (I. Hrušovský: Missa pro Iuventute, Žalмовý triptych, Cantate Domino a i.). Absolvovala koncerty v zahraničí (Izrael, Argentína, Brazília, Uruguaj, Sardínia, Francúzsko, Taliansko, Španielsko, Rakúsko, Nemecko). Zúčastňovala sa na dirigentských školeniach doma i v zahraničí. Je členkou porôt na súťažiach zborového spevu i sólového spevu, vedie semináre a školenia pre učiteľov hudobnej výchovy a amatérskych dirigentov na krajskej aj celoštátnej úrovni, inštruktáže a pod. Je dlhoročnou spolupracovníčkou Národného osvetového centra, členkou jeho poradného zboru pre zborový spev. V roku 1999 NOC vydalo jej zborník Deti, poďte si zaspievať s metodickým návodom. Publikuje články o zborovom speve, recenzovala učebnice hudobnej výchovy pre ZŠ a osemročné gymnáziá. V roku 2000 dostala Cenu generálneho riaditeľa Národného osvetového centra.

Teta Eva, ako ju všetci volajú, vychovala vyše šesťsto speváčok/spevákov.

Cena PSK sa navrhuje udeliť za celoživotnú prácu s deťmi, mládežou a za úspechy dosiahnuté v oblasti hudby.

2.2. Gréckokatolícka charita Prešov

Navrhovateľ: Gréckokatolícka cirkev, farnosť Prešov

Počas svojho 25 ročného vývoja prešla Gréckokatolícka charita Prešov významnými zmenami, aby napĺňala svoje poslanie, a to evanjeliové prikázanie lásky k Bohu i k blížnemu a pomoc ľuďom v núdzi. Na podnet Jeho Excelencie Mons. Jána Hirku, sídelného prešovského biskupa obnovila charita svoju činnosť po páde totalitného režimu v roku 1991, kedy sa Ing. Maroš Šatný stal pracovníkom Diecézneho pracoviska Slovenskej katolíckej diecéznej charity. O päť rokov neskôr, v roku 1996 nadobudla právnu subjektivitu a od roku 2009 bola premenovaná na Gréckokatolícku charitu Prešov.

Vďaka zariadenosti a plnému pracovného nasadenia našich zamestnancov môžeme dnes pomáhať v 8 zariadeniach v rámci Prešovskej archieparchie. Ročne pomáhame viac ako 1800 ľuďom a rodinám v núdzi. Vďaka činorodej službe podávame pomocnú ruku, aby každý mohol žiť, poznať svoju dôstojnosť, hodnotu a poslanie bez ohľadu na ich rasu, národnosť, vierovyznanie či politické zmýšľanie. Prostredníctvom sociálnych, zdravotníckych, vzdelávacích a iných služieb meníme životy tým, ktorí to potrebujú.

Prvou aktivitou s názvom Príjem núdzných v roku 1992 sme začali pomáhať v meste Prešov ľuďom, ktorí sa ocitli v núdzi. O rok neskôr sme do prevádzky spustili domov pre ľudí bez domova s názvom Dom Charitas. Významným medzníkom bol aj rok 1997, kedy sme vypracovali projekt resocializačného systému - Cesta k domovu, ktorý je unikátnym príkladom prepojenia rôznych služieb a činností, ktoré na seba navzájom nadväzujú. Hlavným cieľom je resocializácia človeka bez domova alebo v núdzi, prinavrátenie pracovných návykov, jeho osamostatnenie, aby sa stal plnohodnotnou súčasťou spoločnosti. Okrem otvorenia nocľahárne Archa v Prešove (1997) na túto myšlienku Cesty k domovu nadviazalo aj otvorenie chráneného bývania - Domov nádeje v roku 2001. Pre závislých a ich príbuzných sa v roku 2002 pri Domove nádeje otvoril klub KAHAN. Nížkoprahové denné centrum a nocľaháreň Effeta v Prešove sa od roku 2010 stali súčasťou programu Domov na pol ceste so službou chráneného bývania. Súčasťou resocializácie pre závislých sa stala podporná hospodárska činnosť v podobe Autoumyvárky aj celoročného Pneuservisu spojeného s drobným servisom osobných áut. Pracovnou terapiou sa snažia mužom, ktorí prechádzajú procesom resocializácie, obnoviť pracovné návyky, aby sa po ukončení mohli uplatniť na trhu práce a rozvíjať tak svoj potenciál.

V 2002 sa rozrástla činnosť GKCH Prešov o tvorbu, tlač a distribúciu pouličného časopisu Cesta, ktorého kúpou verejnosť podporuje ľudí bez domova túžiacich si slušným spôsobom zarobiť na živobytie.

Činnosť našej charity sa rozvíjala v mestách a obciach prešovskej archieparchie. V mnohých z nich (Vranov nad Topľou, Michalovce, Svidník, Stará Ľubovňa,.) vznikali Charitatívne služby v rodinách, ktorých existencia bola ovplyvnená daným časovým rámcom projektov. Cieľom tejto charitatívnej služby je opatrovateľská starostlivosť o starých, chorých a opustených ľudí v ich prirodzenom prostredí obohatená o duchovný rozmer pri zabezpečovaní životných úkonov a prác v domácnosti.

V novembri 1999 na podnet rodičov detí a mladých so zdravotným hendikepom vznikol v Starej Ľubovni Dom svätej Anny. V rámci programu švajčiarsko-slovenskej spolupráce sa v 2012 spustil projekt s názvom Komplexné sociálne služby pre deti a mladých ľudí so zdravotným postihnutím v regióne Stará Ľubovňa. Kompletný projekt, v rámci ktorého sa v

uplynulom období podarilo vybudovať denné centrum, rehabilitačné stredisko pre deti a mladých so zdravotným postihnutím, prepravnú službu či podporované zamestnávanie a podporované bývanie bol v rámci švajčiarskeho finančného mechanizmu a štátneho rozpočtu SR podporený sumou 1 071 785,- EUR.

Rok 2000 priniesol možnosť komplexnej ošetrovateľskej starostlivosti o pacienta v domácom prostredí prostredníctvom vytvorenia Agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti. Dom svätej Faustíny – domov na pol ceste vo Svidníku začal od roku 2011 integráciu žien do plnohodnotného života v spoločnosti. V Sačurove vznikol v roku 2013 Denný stacionár pre seniorov Dom svätého Simeona. Naším zariadením v Humennom, a to denný stacionár Dom svätého Júdu Tadeáša vytvárame priestor pre sebarealizáciu mladých so zdravotným znevýhodnením od roku 2013.

Súčasťou našej 25 ročnej existencie sú aj rôzne zahraničné projekty a pomoc v oblastiach mimo hraníc Slovenska. Viacerými humanitárnymi zbierkami šatstva, vybraných produktov alebo potravinových balíčkov sme podali pomocnú ruku deťom, ženám či mužom na Ukrajine, v Chorvátsku, Slovinsku a iných krajinách postihnutých prírodným živlom alebo vojnou. Spoluprácou so zariadením Cité Myriam francúzskej charity Secours Catholique, priateľmi z Poľka a švajčiarskym partnerom Stiftung Wagerenhof Uster mali možnosť naši zamestnanci absolvovať stáž, pracovné návštevy prospievajúce k zvyšovaniu kvality poskytovaných služieb.

Okrem týchto vymenovaných služieb a činnosti realizuje Gréckokatolícka charita aj ďalšie, ktorými sa snaží naplňať svoje hlavné poslanie - pomoc núdznym.

Cena PSK sa navrhuje udeliť pri príležitosti dvadsiateho piateho výročia založenia, za povzbudenie viery a dlhoročnú angažovanú pomoc ľudom v núdzi.

2.3 Mgr. Anna Gdovinová

Navrhovateľ: Obec Kladzany

Pani Anna Gdovinová celý svoj život zasvätila práci spojenej s uchovávaním prezentovaním a rozvíjaním tradícií a kultúrneho dedičstva Zemplína.

Svojím proaktívnym prístupom pomáha rozvoju všetkých zložiek kultúry a kultúrneho života nielen v rámci regiónu Vranov nad Topľou, ale aj v Prešovskom kraji, Slovensku a za hranicami SR.

Pracovné a životné skúsenosti uplatňuje aj v práci zástupcu starostu rodnej obce Kladzany, kde pôsobí už druhé volebné obdobie.

2.4 JÁN TEREZČÁK, tréner, športový funkcionár a publicista

Navrhovateľ: Michal Sýkora, poslanec Zastupiteľstva PSK a starosta obce Štrba

Dr. Ján Terezčák sa narodil v Kysaku, kde sa už v mladosti venoval behu na lyžiach i alpským lyžiarskym disciplínam. Keďže mal záujem o ďalšie zvyšovanie si vedomostí zo

športového tréningu, ukončil Tyršov ústav v Prahe pre pedagogických a telovýchovných pracovníkov. Neskôr si zvýšil odbornú kvalifikáciu štúdiom na FTVŠ v Bratislave s dvojročným trénerským zameraním.

V rokoch 1954 - 1958 bol zamestnaný v sekcii slovenského bežeckého lyžovania v Bratislave ako vedúci tajomník. V roku 1958 sa presťahoval do Vysokých Tatier, kde pracoval ako vedúci lyžiarskej základne a hlavný tréner Slovenska pre lyžiarske disciplíny. Pod jeho vedením vyrástli pretekári Štefan Harvan, Rudolf Čillík, Stanislav Balúch, Alžbeta Gajancová, Anna Pasiarová a ďalší, ktorí reprezentovali na ZOH, MS a medzinárodných lyžiarskych podujatiach. Počas jeho činnosti získali ním vedení pretekári 18 titulov majstra Československa.

Popri trénerskej činnosti ukončil FTVŠ UK v Bratislave, trénerské zameranie so špecializáciou na beh na lyžiach. Bol predsedom komisie vrcholového športu. Viedol reprezentácie Československa a reprezentáciu Slovenska v sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch minulého storočia. Bol členom predsedníctva bežeckej komisie FIS a na ZOH 1980 v Lake Placid/USA sa zúčastnil ako technický delegát FIS. Bol jedným z hlavných organizátorov nezabudnuteľných MS 1970 na Štrbskom Plese a podieľal sa na výstavbe športového areálu a bežeckých lyžiarskych tratí s mechanickou úpravou stôp. V stredisku vrcholového športu Federálneho ministerstva vnútra na Štrbskom Plese pôsobil od 1. 10. 1975 až do odchodu na dôchodok vo funkcii metodika.

V Slovenskom lyžiarskom zväze sa angažoval v technickej komisii pre výstavbu a homologizáciu bežeckých tratí. V ostatnom čase všetok svoj voľný čas venoval historicko - publikačnej činnosti. V roku 1977 mu vyšla publikácia Dejiny lyžovania na Slovensku /1860 - 1944/ a v roku 2008 jej pokračovanie Dejiny lyžovania na Slovensku II /1945 - 2000/.

Za svoju prácu pre šport a najmä lyžovanie bol ocenený množstvom najrozličnejších ocenení, je držiteľom strieborných kruhov SOV, členom siene športovej slávy mesta Vysokých Tatier a najnovšie aj čestným občanom rodného mesta Kysak.

Cena PSK sa navrhuje udeliť za propagáciu a rozvoj športu.

2.5 LADISLAV HARVAN, športový funkcionár

Navrhovateľ: Michal Sýkora poslanec Zastupiteľstva PSK a starosta obce Štrba

Ladislav Harvan patrí medzi najvýznamnejších funkcionárov v histórii slovenského lyžovania, dobre známy je aj na svetovej lyžiarskej scéne – neuveriteľných 33 rokov bol členom subkomisie FIS pre stavbu a schvaľovanie zjazdových tratí a zvolili ho za jej čestného člena. Desaťročia sa podieľal na organizácii všetkých významných lyžiarskych podujatí vo Vysokých Tatrách a bol aj šéfom slovenského lyžovania. Jeho srdcovou záležitosťou je už viac než polstoročie Veľká cena Slovenska v zjazdovom lyžovaní, na ktorej bol 16 rokov riaditeľom pretekov.

Vyštudoval Lesnícku fakultu v Brne, počas štúdia štartoval v Zakopanom na akademických MS 1953 (9. v obrovskom slalome). Osemnásť rokov pracoval v Správe TANAP-u a dvadsať rokov bol riaditeľom Tatranskej správy účelových zariadení SO ČSZTV. Desať rokov viedol TJ Vysoké Tatry. Získal trénerskú kvalifikáciu I. triedy, stal sa ústredným

rozhodcom a technickým delegátom FIS, ale v športe zanechal najvýznamnejšiu stopu ako funkcionár.

Ladislav Harvan ako člen jury súťaží zjazdárov sa zúčastnil na ZOH 1988 v Calgary. Bol aj podpredsedom organizačného výboru MS 1970 v klasickom lyžovaní vo Vysokých Tatrách a generálny sekretár organizačného výboru IV. Zimných európskych olympijských dní mládeže – EYOD 1999 v Poprade. Výrazne sa angažoval v kandidatúre tohto regiónu na usporiadanie ZOH 2002 a 2006. Zostavil viacero publikácií o významných lyžiarskych podujatiach, na ktorých príprave sa výrazne podieľal. SOV mu v roku 2000 udelil Strieborné kruhy SOV.

Cena PSK sa navrhuje udeliť za propagáciu a rozvoj športu.

2.6 Samuel Andrejčík, športovec

Navrhovateľ: Mgr. Nadežda Sirková, poslankyňa Zastupiteľstva PSK a starostka obce Ubl'a, Nadácia PRO FUTURA, Snina

Pán Samuel Andrejčík je telesne ťažko postihnutý športovec pripútaný na invalidný vozík. V súčasnosti je jednou z najväčších hviezd boccistického tímu.

Narodil sa v Prešove, ale jeho život je spojený so Sninou. Je absolventom Strednej priemyselnej školy v Snine a v súčasnosti študuje na Technickej univerzite v Košiciach.

Ako študent Strednej priemyselnej školy sa aktívne začal venovať boccii – športovej disciplíne, ktorej základy siahajú až do starovekého Grécka. Podstatou hry je hádzanie loptičiek čo najbližšie k špeciálnej terčovej lopte nazwanej „jack“. Tento druh športu je určený najmä pre ľudí pripútaných na invalidný vozík. Boccia sa od roku 1984 zaradzuje medzi paraolympijské športy.

Pán Samuel Andrejčík napriek tomu, že vzhľadom k postihnutiu má oveľa náročnejší život, nevzdáva sa a šport je preňho motiváciou byť stále lepší a dosahovať určité ciele. Jedným z týchto cieľov bola aj účasť na paraolympijských hrách v RIU.

Po rade mnohých úspechov a víťazstiev v roku 2012 získal zlato na Medzinárodných hrách telesne postihnutej mládeže do 21 rokov v Brne a v roku 2013 sa stal majstrom Európy a postaral sa tak o historicky prvé slovenské zlato na medzinárodnej úrovni.

Rok 2016 je pre Samuela Andrejčíka jedným z najúspešnejších. Bol nominovaný do športového tímu paraolympijských hier v RIU de Janeiro 2016 a ako športovec vo svojej disciplíne získal dve cenné medaily a to zlatú medailu a prvé miesto v Boccia tíme BC4 a striebornú medailu a druhé miesto ako jednotlivec v športovej disciplíne Boccia.

Jeho súčasným materským klubom je Športový klub telesne postihnutých VICTÓRIA TS Žiar nad Hronom.

Pánu Samuelovi Andrejčíkovi patrí veľká úcta a obrovské poďakovanie za reprezentáciu nielen Slovenska ale aj Prešovského kraja a mesta Snina.

Športové výsledky Samuela Andrejčíka nie sú náhoda. Skrýva sa za nimi každodenná športová a tréningová drina.

Cena PSK sa navrhuje udeliť za mimoriadne športové výsledky dosiahnuté na medzinárodnej úrovni a propagáciu Prešovského kraja.

2.7 Mgr. Ladislav Škantár a Mgr. Peter Škantár, športovci

Navrhovateľ: Ing. Jozef Harabin, poslanec Zastupiteľstva PSK

Bratraci Ladislav a Peter Škantárovci už niekoľko rokov patria k špičke vodnoslalomárskeho športu na Slovensku.

Vodnému slalomu sa venujú od roku 1991. Začínali v klube Pieniny Červený Kláštor pod vedením Karola Rozmuša v kategórii K1 muži. V roku 1992 začali spolu jazdiť kategóriu C2 pod vedením trénera Ľubomíra Škantára. V roku 1997 prestúpili do klubu ŠK Zamatex Spišská Stará Ves. V roku 1998 sa prvý krát stali členmi juniorského reprezentačného družstva a zúčastnili sa prvých juniorských Majstrovstiev sveta. Od roku 2001 sú členmi Športového centra polície, v ktorom ich od roku 2008 trénuje Mgr. Juraj Minčík.

Ich najlepšie individuálne výsledky dosiahnuté v tomto športe:

Majstrovstvá sveta seniorov

2. miesto - 2009

3. miesto - 2011, 2013, 2014

Majstrovstvá Európy seniorov

1. miesto - 2007, 2010, 2014

2. miesto - 2008

3. miesto - 2004, 2005, 2011

Svetový pohár

3- násobní víťazi celkového poradia Svetového pohára - 2009, 2010, 2014

Majstrovstvá Európy do 23 rokov

3- násobní víťazi - 2002, 2004, 2005

Rozhodne najvýznamnejším úspechom Škantárovcov v ich športovej kariére je **Olympijské víťazstvo v Riu 2016.**

Cena PSK sa navrhuje udeliť za mimoriadne športové výsledky dosiahnuté na medzinárodnej úrovni a propagáciu Prešovského kraja.

2.8 Mgr. Juraj Minčík, športový tréner

Navrhovateľ: Ing. Jozef Harabin, poslanec Zastupiteľstva PSK

Pán Juraj Minčík sa narodil 27. 03.1977 v Spišskej Starej Vsi. Vodnému slalomu sa začal aktívne venovať v roku 1989. Bol členom oddielu Pieniny Červený Kláštor neskôr Slávie UK Bratislava a v súčasnosti je členom Športového klubu polície Bratislava. V roku 2008 ukončil aktívnu športovú činnosť a začal pôsobiť ako tréner.

Juraj Minčík vo svojej športovej kariére dosiahol celý rad významných úspechov tretie miesto na OH Sydney 2000, dvakrát 1. miesto na MS, 4x 1. miesto a 3x 2. miesto na ME, 3x 1. miesto, 3x 2. miesto, 5x 3. miesto Svetovom pohári.

V trénerskej činnosti od roku 2008 začal trénovať bratrancov Škantárovcov a Mateja Beňuša. S nimi dosiahol tieto športové úspechy:

OH: 1x 1. miesto
1x 2. miesto

Majstrovstvá sveta:

7x 1. miesto
4x 2. miesto
5x 3. miesto

Majstrovstvá Európy:

10x 1. miesto
1x 2. miesto
4x 3 miesto

2.9 Prof. PhDr. Pavel Stekauer, DrSc.

Navrhovateľ: Mário Kilián, vedúci Oddelenie riadenia a koordinácie, Odbor SO pre IROP, Ú PSK

Prof. Stekauer patrí v oblasti jazykovedy a špeciálne lingvistiky anglického jazyka medzi svetovú elitu. Prínos jeho akademickej činnosti dávno presiahol hranice Slovenska.

Cena PSK sa navrhuje udeliť za celoživotný prínos k rozvoju jazykovedy.

2.10 MUDr. Jozef Chovanec, lekár

Navrhovateľ: Mesto a okres Bardejov

MUDr. Jozef Chovanec bol ocenený v roku 1995 Cenou primátora mesta Bardejov za rozvoj turizmu a turistiky v okrese Bardejov. Bol dlhoročným predseda KST. Dlhé roky pôsobí ako predseda – vedúci pobočky Ligy proti rakovine v okrese Bardejov. MUDr. Jozef Chovanec je uznávaný odborník v oblasti onkológie a je jedným z nositeľov myšlienky celoslovenskej konferencie Onkologické dni, ktorá sa každoročne koná v Bardejovských Kúpeľoch.

2.11 Monika Kandráčová, speváčka

Navrhovateľ: Ing. Jozef Kandráč, poslanec Zastupiteľstva PSK

Monika Kandráčová

„Od malička maličkého môj život vždy sprevádzali piesne, ktoré boli mojimi utešiteľkami, rozptýlením, podnetom k plaču, ale aj radosťou a citovým zážitkom nielen na našom dvore, ale najmä v kostole. A práve tu si ľudia všimli moju záľubu v spievaní“.

Pani Monika Kandráčová, sa narodila sa 26. januára 1956 v obci Ďačov pri Lipanoch, okres Sabinov vo viac člennej rodine Jána a Márie Kaňuščákových. Jej spevácke schopnosti sa prejavovali už na základnej škole. Nasledovali početné vystúpenia v rámci školy, obecných slávností a rôznych kultúrnych programov. Prvé ocenenie, a to druhé miesto získala už ako dvanásťročná na celoslovenskej súťaži detského folklóru v Prešove.

V treťom ročníku ekonomickej školy v Sabinove sa Monika zúčastnila celoštátnej súťaže *Melódie priateľstva*, z ktorej odišla ako víťazka a reprezentovala regionálny folklór v Petrohrade a Moskve. Zúčastňovala sa mnohých folklórnych festivaloch a na jednom z nich, konkrétne v Michalovciach, bola ohodnotená ako objav festivalu. Všimol si ju aj redaktor bratislavského rozhlasu PhDr. Ondrej Demo, známy folklorista a pozval ju na nahrávanie do Bratislavského rozhlasu v pásme *Klenotnica ľudovej hudby*. Začala sa tak úspešná spolupráca s bratislavským rozhlasom a relácie z tejto vzájomnej spolupráce boli zaradené do medzinárodnej súťažnej prehliadky rozhlasových nahrávok *Prix musique folklorique de Radio Bratislava* v kategórii autentického folklóru, kde získala tretiu cenu. Známe je aj jej účinkovanie v ľudovom cykle *Krstiny z Krásnej Lúky*, ktoré bolo digitálne zaznamenané a pridané do archívu Slovenského rozhlasu.

Ešte za študentských čias sa zúčastňovala aj známej speváckej súťaže *Makovická struna*, kde jej tiež patrili popredné miesta. Po zmaturovaní na strednej škole jej cesta smerovala do zamestnania v školskej jedálni Základnej školy v Šarišských Dravciach, kde pracuje doteraz (2016).

Významnú a inšpiratívnu úlohu v jej živote zohral etnograf, vlastivedec a folklorista z obce Krivany Ján Lazorík. Práve jeho obetavosťou sa začala jej trvala cesta životom, spojená so šarišskou ľudovou piesňou, ale aj v zmysle formovania jej vzťahu k ľudovým umeleckým a duchovným hodnotám.

Na svojej ceste s piesňou sa zoznámila s PaedDr. Milanom Kandráčom, mladým učiteľom, spevákom, gajdičiarom, hudobníkom a veľkým folkloristom, ktorý ju neskôr ako jej manžel s veľkým potešením doprevádzal na akordeóne. Ich spoločná myšlienka udržiavať a rozvíjať tradičný hudobný folklór v podobe najmä šarišských ľudových piesní prešlo do ich spoločného rodinného zázemia, ktorého pokračovateľmi sú aj ich synovia Mgr. Ondrej Kandráč, líder (momentálne) najznámejšej folklórnej kapely Kandráčovci a PhDr. Milan Kandráč, PhD., ktorí sa tiež podieľajú na uchovávaní a šírení folklórnych a duchovných tradícií svojho regiónu.

Pani Monika sa zúčastňovala na početných vystúpeniach a folklórnych festivaloch, ale aj na rôznych rozhlasových a televíznych nahrávkach. Spomenieme aspoň tie, ktoré sú pre ňu a najvýznamnejšie:

Účinkovanie vo folklórnom filme, ktoré dnes zaraďujeme do autentického kultúrneho dedičstva Slovenska: „*Ej, ovce moje, ovce*“ s gajdičiarom Andrejom Mizerákom ako aj účinkovanie vo filme „*Ujo Miženko zo Šarišských Draviec*.“ So svojim mäkkým, pokojným a interpretačne skvostným hlasom oboznámila poslucháčov aj na folklórnom festivale vo Východnej. Spolupracovala aj s televíziou, kde naspievala šarišské uspávanky pre televízny večerníček *Spievanky, spievanky*. Bola hosťom Domu slovenskej kultúry v Prahe, pokračovala úspešnými vystúpeniami na folklórnych festivaloch v Strážnici, v Rachove (Ukrajina), v Zakopanom, v Poronine a Krakove (Poľsko), v Mníchove, Böblingene a v Stuttgarde, na pozvanie Slovákov žijúcich v Nemecku a vo Viedni so sprievodom Orchestra ľudových nástrojov bratislavského rozhlasu, pod vedením Miroslava Dudíka a Štefana Molotu.

Najväčšou poctou a vďačnou odmenou pre Moniku Kandráčovú a jej rodinu bolo privítanie Sv. Otca, pápeža Jána Pavla II. v Prešove v roku 1995 s piesňou „*Boža Mati, čista Ďivo, Marije slavna*“.

Jej životopis bol zhrnutý v publikácii pod názvom „*Spev je môj život*“ (2002), ktorú zaznamenal Doc. PhDr. František Matúš, CSc. z Prešova.

Mnohí pani Moniku poznajú z televízie alebo z nahrávok na audiokazetách či CD nosičoch, na ktorých sú ľudové, duchovné ale aj vianočné piesne jej regiónu – s úmyslom zachovať ľudové a náboženské piesne pre nasledujúce generácie.

Najznámejšie audiokazety a CD nosiče vyšli pod názvom: *Dze ši, sosničko, rosła* (1991); *O, Marije, Maty Boža* (1993); *Narodil sa Kristus v Betlehéme* (1993), *V Nazareti zacvila lelija* (1994); *Christos voskrese* (1994); *Na Levockej hure dzvon še oziva* (1995); *V Betlehéme novina* (1995); *Christos prostredi nas* (1996); *A čija to chyža* (2004); *Sinu muj, sinu muj* (2005); *Oj zabava* (2009); *Najkrajšie koledy* (2010); *Spievajme Márii* (2011); *Anjelským pozdravením* (2011), *Spev je môj život* (2012); *Moje naj* (2013).

Okrem spomenutej diskografie spolupracovala na mnoho iných nahrávkach so SĽUK-om: *Ozveny z hôr a dolín* (1998) , nahraté ako vrcholná prezentácia Slovenského folklóru pri príležitosti potencionálneho konania sa Zimných Olympijských hier Poprad – Tatry. Ďalej: *Svadobné piesne: Najkrajšie slovenské svadobné piesne, Najkrajšie slovenské vianočné piesne a koledy - Dobrý pastier sa narodil; Poďme bratia do Betléma; O Ježišku roztomilý*, a mnoho iných sólových piesní na rôznych CD nosičoch. Pani Monika Kandráčová účinkovala aj pre Nadáciu Humanita pre život so sídlom v Krompachoch, s ktorou odprezentovala vyše 100 koncertov. V posledných rokoch je stálou interpretkou v televíznych benefičných programoch Slovenskej televízie: *V slovenskom Betlehéme* a *Večer ľudí dobrej vôle*.

V roku 2002 bola o pani Monike Kandráčovej napísaná autobiografická kniha od Doc. PhDr. Františka Matúša, CSc. z Prešovskej univerzity pod názvom *Spev je môj život*. V roku 2016, pri príležitosti jej 60. jubilejného výročia jej bola odovzdaná čestná cena za mimoriadny kultúrny prínos a celoslovenskú popularizáciu obce Krásna Lúka, a o dva roky pred tým podobné vyznamenanie od obce Ďačov, odkiaľ je aj rodáčka.

Pre Moniku Kandráčovú je veľkou odmenou, ak svojim spevom dokáže ľudí potešiť, zaujať a duchovne obohatiť. Svojim spevom a približovaním tradícií reprezentuje nielen svoju obec a rodný Prešovský kraj, ale aj celé Slovensko. Jej osobným želaním je, aby jej prirodzený, zvonivo čistý sakrálny hlas oslovil a podnietil srdcia ľudí aj v 21. storočí k tomu, aby chránili a uchovávali ľudové piesne a tradície.

Cena PSK sa navrhuje udeliť za rozvoj a uchovávanie kultúrneho dedičstva.

2.12 PhDr. Nora Baráthová, historik

Navrhovateľ: Múzeum v Kežmarku

PhDr. Nora Baráthová patrí medzi najvýznamnejších slovenských historikov. Je autorkou mnohých samostatných odborných prác z vedného odboru história, ale taktiež aj autorkou štúdií z oblasti stredovekej aj novšej histórie, literárnej histórie, etnografie, numizmatiky.

V rokoch 1961 – 1967 vyštudovala na FF UPJŠ v Prešove odbor slovenčina – dejepis a v roku 1976 úspešne absolvovala rigorózne skúšky zo všeobecnej histórie a filozofie. Do Múzea v Kežmarku nastúpila na post historika v roku 1965, kde pracovala až do roku 2002, v r. 2003 - 2009 ako externý zamestnanec múzea. V múzeu zo začiatku pracovala ako kurátor, kustód zbierkového fondu obdobia novoveku, neskoršie jej zameranie sa rozšírilo aj na obdobie stredoveku a etnológie. Jej záujem sa v neskorších rokoch orientoval aj na históriu nemeckej menšiny v Kežmarku a na históriu židovskej komunity. Vďaka jej pracovnému zaniu a nebyvalému záujmu o históriu Prešovského samosprávneho kraja sa podarilo získať nespočetné množstvo vzácnych zbierkových predmetov do zbierkového fondu múzea – z oblasti histórie, národopisu, umeleckej histórie, numizmatiky, faleristiky. Tieto predmety aj odborne spracovávala a výsledky svojich bádání publikovala v odbornej tlači. Je autorkou libriet a scenárov prevažnej väčšiny expozícií na Kežmarskom hrade: *Cechy a remeslá, Radničná miestnosť, Historické zbrane, Strelecký spolok, Vysoké Tatry a Kežmarok, Spolok spišských lekárov a lekárníkov, Rodina Thököly, Židovská komunita v Kežmarku, Dejiny Kežmarského hradu*. N.Baráthová pri štúdiu historických prameňov strávila množstvo hodín v archívoch, vďaka čomu sa jej podarilo odhľadávať dôležité fakty a udalosti z histórie Kežmarku a Kežmarského hradu. Výsledky týchto vedecko-výskumných prác boli neskoršie spracované a publikované v samostatných historických odborných prácach a štúdiách (viď príloha).

Je známa nielen ako vynikajúca historička, ale aj ako spisovateľka, ktorá svoje historické poznatky pretransformovala do beletrie. Historické témy, ktoré počas svojho života spracovávala, sa v niekoľkých prípadoch stali námetmi pre scenáre na filmové, divadelné a rozhlasové predstavenia, ale taktiež slúžili aj ako podklad pre sprievodcovské služby po meste Kežmarok a po Kežmarskom hrade. Nespočetné množstvo mladých študentov vyhľadávalo jej pomoc pri písaní seminárnych, diplomových a doktorandských prác. Niekoľko rokov úspešne viedla aj krúžok historikov pri múzeu. Jej nevyčerpatelné historické vedomosti, poznatky, poctivý a ľudský prístup k práci jej nebránili v tom, aby aj v dôchodkovom veku aj napriek zdravotným problémom pracovala v múzeu ako historička.

V roku 1975 vydala historický román *Muž, ktorý kráčal za smrťou*, čerpajúci z čias protihabsburského povstania Františka II. Rákociho a odohrávajúci sa v Kežmarku na prelome

17. a 18. storočia. Voľným pokračovaním tohto diela je historický román *Aj zradcom sa odpúšťa* (1980).

Po historickej téme siahla Baráthová znova v románe *Nepokojné mesto* (1981), v ktorom sledujeme dobrodružné udalosti okolo bojov slobodného kráľovského mesta Kežmarku s majiteľmi hradu Thökölyovcami. Dej je situovaný do 17. storočia a zaujme najmä tým, ako vie autorka zachytiť realie, zvyky a spôsob života vtedajšieho mesta.

Mládeži je určená aj próza *Študent* (1991), rozprávajúca o mladých rokoch P. O. Hviezdoslava v Kežmarku. *Hviezdy nad Tatrami* (1995) je knižka povestí zachytávajúca prvé historické dotyky s Vysokými Tatrami, a to práve cez autorkino rodisko a obľúbenú tému - Kežmarok.

Množstvo zaujímavých historických faktov a príbehov čitateľ nájde v knihe *Nad Kežmarkom vietor veje* (1990), rozprávajúca o histórii starobylého Kežmarku, o jeho bohatstve a sláve, dávnych i nedávnych obyvateľoch. V rámci svojich vedeckovýskumných prác je priekopníčkou v odkrývaní histórie Cechov a remesiel v regióne, literárnej histórie, histórie školstva, všeobecnej histórie od najstarších čias až po súčasnosť, histórie židovskej komunity v regióne. Z jej pera vyšlo 16 publikácií – prózy pre dospelých a mládež, 27 historických prác a vyše 1200 článkov.

Cenu mesta Kežmarok získala pani N.Baráthová v rokoch 1999 a 2009. Za jej mimoriadny prínos v oblasti histórie jej Minister kultúry SR M. Maďarič udelil 17. mája 2012 Cenu Andreja Kmeťa za celoživotnú prácu a výsledky dosiahnuté vo vednom odbore história. Je členkou Slovenskej historickej spoločnosti – Spišského dejepisného spolku, členkou Asociácie organizácii spisovateľov Slovenska.

Ako poslankyňa mestského zastupiteľstva v Kežmarku pracovala 6 volebných období. Aj napriek tomu, že už v súčasnosti je na dôchodku, neustále pracuje a odovzdáva svoje poznatky a vedomosti vďaka svojej neúnavnej práci na poli histórie, či už pri písaní monografií, libriet a scenárov na výstavy, alebo pri spracovávaní ďalších historických faktov a udalostí. Svojou neúnavnosťou a profesionalitou sa zapísala ako jedna z mála uznávaných historikov nielen v rámci regiónu, ale aj za hranicami Slovenska.